مىيلعلا وھ

تاياور ابرربرضلا ئدعاقتابثا

ربەيكتابەعيشەقفردربرضلا تاياور رابتعا ىسربر

ىنارهطللەاتيآ ىنابم

ەسلجـ ربرضلا ەدعاقـ ەيهقفدعاوقسوردەلسلس

موس

داتسا

ىنارهطىنيسحنسحمدمحمديسجاحللەاتيآ

ەّرسللەاسّدق

مییجَّرلاِنانطیَّشلاَنِمهَلَلابُذوعأ

مییحَّرلاِنَمحَّرلاهَلَلاِمسِب

وررضلاةدعاقتابثایاهشوریسرب

ظفلنیانِمضمتتایاورهبافتکا

نایاقآهکیتایاور،تسارررضلاةدعاقردثحب

ردهکتسایتایاوردندروآررضلاةدعاقتابثایارب

زایضعبرد،تسارهدشحرطمررضلاظفلنآ

رواتایاورتسا،ردتسا**ملاسلاایفرارضلاوررضلا**

تسا**نمؤمیلعرارضلاوررضلا**اهنآزایضعب

اهنآزایضعبردتسارارضلاورررضلایضعبرد

،تسهّرامُضمظفلمهاهنآزایضعبردورررتسا

امادوخلاورررضلاورایذمارارضلاورهدمایذ،یا

هّلداوتایاورهبطقفهدعاقنیاتابثایاربهکدسر

ایرجوعکردندکهیانعابرت،ویانیاهبظفلنیا

.هدشرکذاهنآردتیصوصخنیاهبملاک

تابثایاربامایآهکتسانیاردامتبحصیلو

هکنیا ایمینکافتکا دیابتایاورنیا هبطقفهدعاقنیا هبولو) هدمآ بابنیا رد هکیتایاور و هلدا ریاس هبرارضلا و ررضلا ئدعاقنیا موهفم و یوحف ؟تسایفاکهدعاقنیا تابثایارب(رگید تارابع

رتاوتیاعدا و بدنجنبهرمسئیضقهبدانتسا نیققحملا رخفطسوت

زایکیه،هدمآهنیمزنیا رد تایاور زا هتسد دنچ بدنجنبهرمسهبطوبرمهکیاهیضقاههتسد نآ روتسد مرکاربمغیپو تسافورعمشاهیضقو تسا تسا امرخئلخدنآ زا تارابعهکقذعنآ هکدندادَ ثعابهلیسونیاهبو دنزادنییشیولجرد و دننکبار دروماهدعبلطمنیا و دنوشبهلخدنآ نتفرنییزا کیهجوتم ررضطقفهکدریگیمرارقامئدافتسا نآ هب،نآعفدیارب هکلبتسینیصاخئدوجحم .درکمادقادوشبررضعفدهکیرادقم

هدعاقنیا تابثا رد نیققحملا رخفموحرم نیا وا لوق زا مهخیشمموحرم و هدرکرتاوتیاعدا هکههچنآ،ررضلائدعاقهکیلاحرد .هتفریذپارتاوت نآ زا یکیهکتسادرومهس،هدمآهیماماناسلرد

رد تیاور هسو تسا بدنُجن بقرمسۀیضق ،دراوم ۀیضق رد ،تسا فلتخم دراوم رد هکتسسهنیمز نیا اهنآ زا یضعب هکرگید یایاضق ریاس رد و هرمس دارفا زا یضعبت ایاور نیا دنسرد و دنتسهل یسارم .دنروخیم مشچهبهیوهلا لوهجم لقادحایف اعض

هبدانتسا و نیققحملا رخف رتاوتیاعدا رد هشقانم ررضلا ۀدعاق رد هماعل اوقا

تهجنیا هبنیققحملا رخف موحرم رظند یاش مهه ماع ،هیماما رب ۀولاع ررضلا ۀدعاق رد هکدشاب مامتهکنیا ربتسایعدمیطوُیُسیتح و دنراد رظن ررضلا اهنآ زا یکیهکددرگیم هدعاق جنپ رب هقف .تسا نیقیرفلا دنعمّلسم ،هدعاقن یا ینعی ،تسا

لوقۀمیمضابهکنیققحملا رخفهبهدشلاکشا رد ار رتاوتامنوچ ،درادناجندرکرتاوتیاعدا ،هماع تقاثو دروم تایاور نیا هکمینادیمیتایاور رثکت مدعابیلو ،هصاخ ایدشابهماع زا هچ لاحدشاب یاعدا ،هماع زا هدعاقن یا نایب رد تقاثو زارحا ءانب ،تسا لمأتلحم ،رتاوتهبدسربهچ ،هضافتسا رد و دوشیم داحآ تایاور زا تیاور الذهیلع ریکبنبهَللادبعهبطوبرمهکیتیاور کیصوصخ

.دنکی م الدیپ ق الدصم ت یاور ن یا ،ت سا

نوماریپ ی درجوربی اقآ موحرم ی انبم

هماع ت ایاور هبهیاما ت ایاور ندوبرظان

ی اقآ موحرم هک مهنک ضرع دیاب اجنیا رد هیاما ت ایاور هکنیا ربدنتشاد ی یانبم ک یی درجورب مهیلع همئا هکنایین یا هب ،هماع ت ایاور هبت سا رظان زاحنُم و الدج و ل للاقتسلاا بم کح اشنا م اقم رد م الاسلا ی اوات فن یی ق راف ربا هنآ م امتها هکلب دندوبن هماع زا رگید ت رابع هب و ،هعیش ا ب دوب ت یی ل ها ا ب ف للاخم ،دندیدی مذل للاقتسلاا ب هعیش م اکحا ن ایی ی ارب ی موزل ن امز رد م رکا ربمغیپ ن امز زا م اکحا رد ف رصتا ریز رد ،دوبن م اکحا دراوم همئ ،ث للاثئفیلخ و ن یخیش ًلاثم ،دش الدیپ ف ارحنا ،ص وصخلابِ م اکحا زا ی ضعب ج ح ل امعا رد ،دوبن ی فلاتخا م وصت ارطفم رد ،دوبن ی فلاتخا دوبن ی فلاتخا م اکزت اکحا رد ،دوبن ی فلاتخا ،هلب ،دوبن ی فلاتخا و ح یوارت ةولص دننام ص وصخب م اکحا زا ی ضعب ّی ح ی اج هب ن اذا رد م ونلا ن مُ ریخ ةلاصلا ت للاخد ع تمدت مرحت و ءاسنع تمدت مرح و ل معلا ریخ ی لع .دش الدیپ ف للاتخا اهنیا رد ،ع تمدت ج ح رد

زامن ،دوب ی کی همئا ب افلخ ن امز ا ب ن امز رد ن آرق

،س ابعلا ی نبن امز رد دعب ،دوب ی کیه زور ،دوب ی کیه
س ایق و ی صخشت اطابنتسا ت لاخد ا با اهنآ ۀعبرا ۀمئا
و م لاسلا ه یلع م اما ه ب ی سرتسد م دع و ع ورف بُّعشت و
ی فلاتخا ن یا ث عاب ی ناسفذ ءاوها و ض ارغا ت لاخد
م لاسلا م هیلع ه مئا اذل ،دندشم ینکی م ه دهاشمً لاعف ه ک
و دندیدی م م اکحا زا ی رایسب زارب ا زا زاین ی ب ار دوخ
دننام دوب ی نّیب ف لاخ ،ف لاخ ه ک ی دراو م ن آ رد ط قف
ی تایاور ه مهن یا ،ه عُّم دننام و ن اسحتسا دننام س ایق
ه موجو م اقم رد ،ج ح ۀعُّم ۀرابرد م یراد ه عُّم ۀرابرد ه ک
.دندوب ن نستل ها و ت یبل ها م اکحا ن یب ق ارتفا

ف ارحنا م دع ه رابرد ی درجورب ی اقآ ه اگدید و ه عیش ن ایم ک ارتشا دوجو و م اکحا رد ی لک ی نس

ک ی اب ار ی درجورب ی اقآ م وحرم ن ایب ن یا ام ه تبلا ی م اکحا زا ی رایسب الذهلف ،م یریذپی م ط ایتحا ی ردق ه م اع ت اور زا اهنیا ،دوب ل والدتم ه مئا ن امز رد ه ک و ع یشت ۀلأسم ی لک روط ه ب و دوب ه درک الدیپ راشتنا ل ها ّب ح ۀلأسم ،ه لأسم .دوبنح رطم ن امز ن آ رد ن نست و ع یشت روص ه ب ن الآ ،دوب ت یبل ها ض غب و ت یب ه ب ل مع رد ص خش ن آ رگید و .ت سا ه دمآ رد ن ّنست

هعیش یوار نیا ایآ هکتشادن یهجوتم کحن یا
دراد ارتییلهاّبحدیدی مه کنیمه ؟یّنسایتسا
بابن مه کدینک ضرفه کنیا ولو درکی ملمع نآ هب
زا یرایسب و تشاد مهار ءافلختبحم یوار لاثم
هعیشه رخلاابا یآ هکدنتسه یوهلا لوهجمً لاصا دارفا
نامز رد هکک لذ لاثما و ی رهُز دننام ،یّنسایدنتسه
و یوار ناگرزب زا و دندوب ملاسلا هیلع داجسم اما
هچ رد ه رخلاابا هنیا هکتسیند صخشم دندوب هیقف
نلآا الذ ،دنتشاد ارتییلها بّحه تبلا ، دندوب یداو
باسحه بدنکی ملقذی رهُز هکی تیاورم ینا وتی منام
ثحبن یا هکم نکی ملایخ نم و م یرالذگبه ّماعت یاور
ن یا تسا ح رطم تایاور رد نلآا هکی نّنستد و ع یشت
نامروظنمام هکنیا تهجه بتسا ل لخ و ص قذی اراد
؟تسیکه یماما زا

ض غب هکتسا ی سکن آ هیماما زا ام روظنم ایآ
و ناملسد و رذ ی بأ دننام تسبرد و دراد ار ءافلخ
رد ب خ ؟تسا همئا نایعیش و نویراوح ءزج دادقم
قباسن امز رد ،دوبن وحن یا هبه لأسم هکن امز نآ
ارتییلها تبحم ص خش ایآ هکدوبن یا هبه لأسم

باسحهبنایعیشوزجتشاد رگا ،تشادنایتشاد
یبصانایلااحوزجدوبضغبُمو تشادنرگا ،دمآیم
،میرالذگب ار شمسا جراوخ ای میرالذگب ار شمسا
ریبعتدناعمهبنامزنآ رد و دوبنیدناعموزجهرخلااب
یم ریبعت هماع هب مه دراوم زا یضعب رد دندروآیم
یم ضفاور عقوم نآ رد نایعیش هبًلااصا و دندروآ
هدش جراخ ینعی تسا یضفار نیا دنتفگیم ،دنتفگ
زا تعباتم رب موعم کلسم ینعی ،موعم کلسم زا
تلود و هاگتسد نایعیشنوچ و هدوبتلود و هاگتسد
دنتفرگیمهرانکوا زا دندیدیمهمئا مارمابفلاخمار
،هن ،دندوب الدج اهنآ اب مه ماکحا رد هکنیا هن اما
زا یضعب رد ،تشادن یقرف رگید مه اب ناشماکحا
.دنتشاد فلاتخا لئاسم

و همئا رصعرد ننستو عیشتیانعمنییبت تیبلها تبحمرد کارتشا

یم بترتم هلأسم نیا رب هکیاهرمث اذهیلع ءانب
نیا هکمیشاب هتشاد یتایاور امرگا هکتسا نیا دوش
زرحُمتایاور نیا تقاثو و ،هدشلقنهماعزا تایاور
امرگا ،دشابهماعزا هکنیا ولو میریذپبدیابدشابهدش
مینیبب ملاسلا مهیلع همئا نامز رد ار یروهشم یاوتف

که مردم عمل می‌کردند و در این مورد از ائمه روایتی نیامده باشد این فتوا قطعاً مورد نظر امام بوده و این حکم مورد تأیید امام بوده.

نقش روایات صحیح مسند در تصحیح اخبار عامه و اثبات تواتر یا استفاضه

حالا اگر ما روایتی را صحیحاً از امام علیه‌السلام داشته باشیم مانند روایت عبدالله‌َ بن بکیر در مورد لا ضرر، بعد از آن طرف روایات عدیده‌ای هم از اهل تسنن دربارة این قاعده داشته باشیم که اهل تسنن این روایت را از پیغمبر اکرم نقل می‌کنند، این روایت صحیحة ما می‌شود محفوف به قرائنی که آن قرائن عبارت است از تکثر روایاتی که از عامه است، قطعاً آنهایی که از پیغمبر اکرم نقل می‌کنند از امام صادق نقل کردند یعنی در سلسلة سند، امام صادق نیست، امام باقر نیست امیرالمؤمنین نیست، در سلسلة سند آنها من باب مثال می‌رسد به ابن عباس، این صحت روایت بخصوصه مسنداً از امام صادق، دلیل می‌شود بر اینکه سایر روایاتی که عامه نقل می‌کنند از پیغمبر، آن روایتها درست است، چون این روایت را امام صادق نقل کرده، حکایت می‌کند که پیغمبر این

ار نیا مه اهنآ هکی ّننستل ها سپ ،هدومرف ار بلطم

یم لقن تسرد ار نآ سپ] دننکیم لقن ربمغیپ زا

ربمغیپ زا ننستلها هکی تایاور نآ ۀمیمضهب [.دننک

.رتاوتم دوشیم قداص ماما تیاور دننکیم لقن

شماقم رد اجنیا رد ام هک هچنآ نیا ربانب سپ

هیلع قداص ماما تیاور رگا هک تسا نیا میتسه

بخ ،دوب تبحص یاج ،اج ،دوب لسرم ملاسلا

یتایاور ،تسا لسرم دنکیم نایب هعیش هکی تایاور

هب فوفحم مه نآ دننکیم نایب تنس لها هک مه

،دوریم ،هدعاق نیا توبثربب لاغ نظ ،تسیذ نئارق

هیحان نیا رد میدمآ رگا اما ،درادن ملع ناسنا رگید اما

ملاسلا هیلع قداص ماما زا هک میدرک مامت ار بلطم

تسا مهم یلیخ بلطم نیاو) هدمآ حیحص تیاور

نیا زا و دروخیم درد هب یلیخ هقف رد بلطم نیا !اه

نیا رد میدمآ رگا (تسا هدش تلفَغ هنافسأتم هتکن

ادیپ تیاور کی ،میدرک مکحم ار هلأسم ،فرط

دیآیم تّجح ،تسا همئا زا یکی زا اًدنسم هک میدرک

یم ،هیضق فرط نیا میئآیم ،دیوگیم ار تیاور نیا

اید ،یاهضیفتسم تایاور هماع زا هیضق فرط نیا مینیب

هب و نومضم نیمه هب هدمآ ،یرتاوتم میئوگب هکنیا

هیلع قداص ماما زا دنسم تیاور حیحصت ،انعم نیمه

ار رگید تایاور نآ هک دوشیم بجوم ملاسلا

ۀمیمض هب ،میدرک حیحصت هک ار اهنآ ،مینک حیحصت

.مینکرتاوتای هضافتسا یاعدا میناوتیم اهنیا

نایوار تقاثو نوماریپ تلااکشا هب خساپ

ثیداحا لقن رد فیعض و لسرم

ابررضلا ۀدعاق رتاوت هرابرد ی یاهذی ریگهجیتن

هیماما تایاور هب هماع تایاور ندرک همیمض

رگا یتحامتایاور هکتفگناوتیمینعی :لاؤس

؟دشابهماعتایاور دیّؤم دشابفیعضایلسرم

دشابهکدوشیمن :باوج

؟... :لاؤس

،دش لسرم تیاور کی هک یتقو ،هن :باوج

نیا هکنیا ای هدوب فیعض ربخ نآ تسا نکمم

هدوبیکمینادیمن امتسههقبطنیا رد هکیصخش

ضرفلیسارمدننامدشابهنیرقهبفوفحمرگا ،رگید

یبا نبا ،دننکیملقنهکیاهنیا ،لاثم بابنم مینک

یروطنیا رگا ،تسا دیناسمزا هککلذ لاثما و ریمع

رگا ،هنرگا یلو ،تسا دیناسمرگید هکنآ بخدشاب

یصخشنیا درادلامتحا ،تسا لسرم تیاور کی

لقذ ن نستل ها دارفا زا ی کیزا تسه هقبطن یا رد هک

ی اوتف ،هتفگ ی فورعم ی اوتف ،هدرک ل قذ ماما زا ای دنک

و هعیش مه ع قوم ن آ ،ن اهد هب ن اهد هتفگ ی روهشم

ۀلأسم ،هلأسم ی نعی ،دندوب ی طاق رگیدمه اب ی نس

ب حم ریغ و ب ّحم ۀلأسم ،هلأسم ،هدوبن ی نس و هعیش

هکنیا ن اونع هب هدرک ل قذ ار هلأسم ک ی هدمآ ،هدوب

اج ار ماما مسا ای ربمغیپ مسا لااح دنتفگ ربمغیپ

ن آ ی ارب هدرک ل قذ هدمآ هک ی صخش ن آ ،هتخادنا

،هدرک ل قذ ماما زا دنسم ن اونع هب ار ن یا هدمآ ،ی نییاپ

ل یلد ن یا س پ ،هدوب ن یا زا ریغ ی وار هک ی تلاح رد

دوشی من

؟... :ل اؤس

؟هلب :ب اوج

دشاب افعض زا ،دشاب ف یعض دنس :ل اؤس

ت سا ن یمه مه افعض :ب اوج

؟دشابن ت سا ن کمم مه هماع ی تح :ل اؤس

دوشی من دشاب ف یعض ی تقو .دشاب :ب اوج

درک ک سمت

؟... :ل اؤس

؟هلب :ب اوج

رفنکیت سا ن کمم ل سر م رد دیدو مرف امشد :ل ا ؤس

دنس م یمهفی م ام ت یاور زا ،دشاب ه در ک ل قذ ه ماع زا

ت سا ف یعض ی لو ،دنتسه ل داع ،دنتسه ی عیش ه مه

ب اذ ک ه ک دینک ض رف ،ت سا ف یعض :ب اوج

ه ک ی سک ب خ ،ت سا ی یوگغرد م دآ ،ت سا

دنک ل قذ ه ماع زا دور ب ه کنیا زادرادنی یابا ت سوگغرد

؟... :ل ا ؤس

ش تقاثو ردق ن یمه ،رگید ه یوه لا ل و ه جم :ب اوج

؟ه ن ای دنک ی م ل قذ ت سرد ایآ م ینادی م نام ،ه دشن ت باث

ط بض ای ت سا ط بض دنک ی م ل قذ ه ک ار ی بلط م ن یا ایآ

ای دراد ناط خر ب دّمعت ؟درادن ای دراد ظ فحت ؟ت سین

؟درادن

؟... :ل ا ؤس

،ه در ک ل قذ ن ن نست ل ها زا ت سا ن کمم ه ن :ب اوج

ه دینش ار ت یاور ک ی ه دمآ ص خش ن یا ت سا ن کمم

ن نست ل ها ،ت سا ر ب مغیپ زا ه تفگو ر ای ش دوخ ل ای خ ه ب

ف یعض م دآ ،ه داد ق داص م اما ه ب ت بسن ن یا ،ت سا

.رگید ت سا ن یمه

دوخ ی ولج ،ه تفگ ه دمآ ن م دوخ ی ولج ف رط ن آ

ەدرکلقذروطنیا اقآ لوقزا سکنلاف ەتفگ ەدمآ !نم

ارچ وت بخ !دندومرف روطنیا اقآ ەتفگ ەدمآ نیا ،

فرص ەب ؟ەدرک ەابتشا صخش نیا یهدیمن لامتحا

اقآ یوگیم وت ،ەدرک لقن روطنیا ،اقآ زا وا ەکنیا

اقآ زا نم ەک ەتفگ صخش نیا وگب وت ؟دنتفگ روطنیا

؟دنکیم راکچ ار دنس نیا طسو نیا .مدینشار نیا

زا دینکیم لایخ امش ،دزادنایم ەک یتقو .دزادنایم

ماجنا دیناوتیمنرگیدامش ەک تساجنیا ،ەدینش اقآ

.دیهدب

اًحیحصەکیتایاور صوصخرد امنیا ربانبسپ

ار اهنیا ام دوشیم لقن مالسلا ەیلع مامازا ،ەعیش زا

،میهدبرارقەماعرابخاحیحصتیاربکالاممیناوتیم

یم تباث ەضافتسا ایرتاوت تروص نیا رد تقونآ

نیققحملا رخفمالکمیئوگبمیناوتیمنیا ربانب ،دوش

یلاخ اهنآ ضارتعا و تسیذ تحص و تقد زا یلاخ

ضارتعا ثحب ەَللا ءاشنا .دشاب دناوتیمن لمأت زا

.ادرفیاربرگید

؟... :لاؤس

ەکنیا رطاخ ەب ،ەدرک رتاوتیاعدا ،ەلب :باوج

،تفه دودح ،میرادن رتشیب تیاور ەتسد ەس ام